

174. NANDINE BERCHTOLD KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Bécs, 1948. október 20.)

Kedves Mihály,

Hosszas távollét után múlt héten ismét Pesten voltam. Révay Erzsébet unokahúgom¹ nagyon szomorú hírt közölt velem. Fivére, Szokolyi Alajos már hónapok óta a Közpon-ti Internáló Tábor - Bpest. Budaörsi út 55. sz. IV. ezred lakója. Az a vád ellene, hogy fel-olvasta a Búcsú községbeni templomban, mint ottani adminisztrátor, Mindszenty her-cegprimás körlevelét.

Arra kérlek, hogy mindkettőnk rokona érdekében, akinek egyébként keresztapja vagy, járjál közbe, hogy kiszabadulhasson. A fogság nagyon megviselte, teljesen meg-őszült és lelkileg is megtört. A nővére már személyesen is eljár Nálad érdekében, és megígérted a hathatós közbenjárást.

A legeredményesebben Rákosi Mátyás miniszterelnökhelyettes, vagy Dr. Szebenyi Endre belügyi államtitkár és a belügyi miniszter Kádár János segíthet.

Egész szívvel köszönöm segítségedet.

Ügyszintén, szegény Alajos és a Szokolyi rokonság örök hálával lesznek lekötelezve.² Sokszor üdvözöl, kedves Mihály, a Te 80 éves unokanővéred

Höfflinger Berchtold Károlyi Nandine

MOL XIX Kgy 29. doboz (eredeti)

¹ Gróf Révay Istvánné Szokoly Erzsébet Szokoly Alajos Hont megyei levéltáros, történész és Berchtold Sarol-ta grófnő leánya.

² A levélen Károlyi kézírásával: „Személyesen fogok válaszolni. M. K.” L. a Függelék II. 180. sz. levelét.

175. ERŐS JÁNOS KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1948. október 25.)

Mélyen tisztelt Elnök Úr,

Nem mulaszthatom el, hogy Londonba érkezésem estéjén, *elsőnek* Elnök Úrnak ír-jak, az el nem múló hála és köszönet kifejezésével. Jól tudom, hogy milyen sokkal tarto-zom Elnök Úrnak, hiszen sajnos túl rövid párizsi szolgálatom idején annyi jótétemény-ben volt részem s egy életre kaptam Elnök Úr emberi s politikai példájából tanítást és inspirációt.¹

Nagyon jól esett Londonban megtalálni Elnök Úr táviratát is, melyet hálásan köszö-nök.

Kérem Elnök asszonynak is tolmácsolni köszönetünket a párizsi vendéglátásért.²

Itt Londonban ismét az ismert nyugodt, józan, realista s egyáltalán nem pesszimista hangulatot találtam. Feladatnak nem könnyű, de hiszek benne, hogy reális és elérhető a béke, melyet *mindenki* annyira kíván itt.

Még egyszer köszönöm az Elnök Úr jóakarátát s barátságát, mielőbbi teljes friss egészséget kívánva maradtam igaz tisztelő híve

MOL XIX Kgy 29. doboz (eredeti)

¹ Miatán Bede István londoni követ 1948 tavaszán disszidált és helyét nem tudták betölteni, Károlyi javaslatá-ra az ő addigi első beosztottját, Erős Jánost nevezték ki londoni ügyvivőnek, aki megbízólevelét 1948. november 5-én adta át. Távozása nagy veszteség volt a párizsi követség számára, annál is inkább, mert újabb távozások kö-vették. A kulturális attasé házassága miatt előbb-utóbb ki kellett cserélni, a sok tekintetben használható Szakasits

Györgyöt már előbb hazahívták. A követségi munka zöme Havasra és Nagy György tanácsosra hárult, miután pedig Havast lefoglalták a politikai feladatok, Károlyi ellenőrzése és egyéb (pl. hírszerzési) feladatai, a tulajdonképeni adminisztrációt mindinkább a pártönkívüli Nagy György tanácsos intézte. Ő azonban hamarosan, 1948. november 21-én baráti hangú levelet intézett Mód Péterhez, Rajk kabinetfőnökéhez, amelyben közölte, pártönkívüli és hívó katolikus létre „nem tudok tovább őszintén együtt dolgozni egy olyan minisztériummal, amelyből régi kollégáim és barátaim már majdnem kivétel nélkül el lettek bocsátva”, sőt Heltaival már a kommunisták tisztogatása is sorra került. „Ő a lehető legnagyobb jóindulatot tanúsította irányomban. Biztosított róla, hogy a maga részéről nagyon örülne, ha szolgálatban maradnék”, és „a Miniszter úrhoz intézett levelében kérte, kaphassak garanciát arra nézve, hogy nem kerülök magam is épuráció alá. Én, éppen mivel követ úr oly kedves és jó hozzám, nem akartam ezt neki megmondani”, de tudja: nincs ilyen garancia (*MOL XIX/1-u 37. doboz*). 1949. január vége felé elhagyta a követséget (ezt a követség február 15-én jelenti Erdélyi József irodaigazgató disszidálásával együtt), részben ez tette szükségessé Mód Péter ideiglenes Párizsba helyezését.

² Erőst londoni kinevezése előtt hazahívták, majd úton londoni állomáshelyére néhány hétig Párizsban időzött. Erre vonatkozik a „vendéglátás.” Rajkhoz Párizsból írt köszönőlevelében megemlíti, hogy Károlyi október 10. körül utazott el pihenni. „Egészségi állapota és hangulata változó volt, de én nagyon remélem, hogy mihelyt kipihente magát, úgy testileg, mint lelkileg ismét elasztikus és aktív lesz. Most is nagyon érdeklődik - postán és telefonon - a párizsi politikai események iránt.” (*MOL XIX/1-u 60. doboz. Rajk*)

176. KÁROLYI MIHÁLY A LONDONI MAGYAR KLUBHOZ

(Párizs, 1948. október)

1918-as Magyar Népköztársaság 30-ik évfordulóját ünnepeljük. Ezen a napon legszívesebben három helyen jelentem volna meg: Budapesten, Párizsban és Londonban.

Budapesten azért, mert ott minden a 30 év előtt lezajlott eseményekre emlékeztek. Külön öröm lenne számomra, ha az új magyar népi demokráciában önmagára talált magyar nép körében idézhetném fel ezeket az emlékeket.¹

Párizsban azért, mert hosszú emigrációs éveim legnagyobb részét ebben a városban töltöttem és most, mint az új Magyar Köztársaság hivatalos párizsi képviselője emlékezhetek azokra a harcokra, melyeket innen az elnyomó Horthy-rendszer ellen vívtunk.

Londonban azért, mert a londoni magyar emigrációban együtt a 2ik világháború néhez éveit mélyen összeforrtan ezzel a londoni magyarsággal, s akkor már a győzelem reményében ünnepeltük évente ezt az évfordulót.

Miután azonban egyszerre csak egy helyen lehetek, írásban üzenem a londoni magyar kolóniának, hogy merítsen erőt ebből az évfordulóból és soha ne tévessze szem elől azokat a célokat, melyekért az elmúlt világháború során együtt harcoltunk.

1918 októbere nagy tanulság arra, hogy ébernek kell lennünk. Az októberi forradalom elbukása mementó arra, hogy a reakció mindenáron igyekszik visszahódítani elvesztett hatalmát. A magyar népi demokrácia sikerei, a magyar nép felemelkedése arra mutat[nak], hogy ezt a leckét megtanultuk. Azonban azt sem szabad elfelejtenünk, hogy a 48-as és 18-as forradalom hagyományai nélkül a magyar népi demokrácia nem tudta volna mai sikereit elérni. Ezek azok a hagyományok, melyeket ápolnunk és követnünk kell. Ezek jelentik az igazi magyar történelmi hagyományokat azzal az áljogfolytonossággal szemben, melyet hosszú ideig az uralkodó osztály képviselt.

A mai történelmi helyzet sokban különbözik az 1918-as helyzettől, de a népünk ellen törő bel- és külföldi reakció ma is ugyanaz. A mai demokráciának kétségtelenül könnyebb dolga van, nem utolsó sorban azért, mert megfelelő tapasztalattal rendelkezik. Másodsorban azért, mert a Szovjetunió szilárdan áll demokratikus törekvéseink mögött.

A 30. évfordulón ne feledkezzünk meg arról sem, hogy Október a forradalmi pacifizmus² győzelmét jelentette a háborús erőkkal szemben. Mi ma is a békét akarjuk. Helyesebben ma is a békéért harcolunk. Nem tudom elképzelni, hogy ez a békéért való harc ne találjon megértésre abban az Angliában, amely az elmúlt háborúban annyit szenvedett. Az angliai magyar kolónia büszke lehet arra, hogy részt vett a fasiszmus elle-